

Epävirallinen ympäristöministerikokous 5-6.2.2026, Nikosia, Kypros

Kokous

Epävirallinen ympäristöministerikokous 5-6.2.2026

Epävirallisessa ympäristöministerikokouksessa käytiin keskustelu ilmastoriskien hallinnasta ja vesiresilienssistä. Toisena keskusteluaiheena oli EU:n vaikuttavuus kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Kolmantena keskusteluaiheena oli kiertotalous, erityisesti komission joulukuussa antama kiertotalouden talvipaketti. Suomea kokouksessa edusti kansliapäällikkö Juhani Damski. Epävirallisessa ministerikokouksessa ei tehdä päätöksiä. Kokouksen aikataulun venymisen vuoksi Suomen delegaatio ei voinut osallistua kolmanteen keskusteluosuuteen (kiertotalous) lentokentälle siirtymisen vuoksi.

Ilmasto- ja vesiresilienssi EU-tasolla

Puheenjohtaja Maria Panayiotou (Kyproksen maatalous-, maaseudun kehitys-, ja ympäristöasioista vastaava ministeri) korosti aloituspuheenvuorossaan, että ilmasto- ja vesiresilienssiä ei voida käsitellä erillisinä politiikkateemoina ja vesiresilienssi ja ilmastoresilienssi on toteutettava integroidusti, sillä veden saatavuuden ongelmat, maatalouden haavoittuvuus ja luonnonvarojen ylikuormitus edellyttävät politiikkakokonaisuutta, joka huomioi kaikki sektorit. Vesivarojen niukkuus, tulvat, kuivuusjaksot ja myrskyjen voimistuminen ovat kasvaneet monissa EU-maissa viime vuosina, ja nämä muutokset kytkeytyvät kiinteästi ilmastomuutoksen kiihtymiseen.

EEA:n puheenvuorossa (pääjohtaja Leena Ylä-Mononen) korostettiin, että ilmastoriskit koskettavat jo kaikkia toimialoja ja voivat aiheuttaa huomattavan suuria taloudellisia menetyksiä, mikä tekee resilienssin vahvistamisesta välttämättömän. Veden niukkuus on jo nyt monien alueiden keskeisin haaste, ja erityisesti maatalouden suuri vedenkulutus altistaa yhteiskuntia kasvaville riskeille. Ilmastomuutoksen taloudelliset menetykset ovat olleet EU:ssa vuosina 1980–2024 arviolta 822 miljardia euroa, ja uusien tutkimusten mukaan tarvittavat sopeutumis- ja resilienssi-investoinnit ovat 60–120 miljardin euron vuosiluokkaa.

Komission puheenvuoroissa korostettiin, että valmistautuminen ilmastomuutoksen vaikutuksiin on ollut riittämätöntä. Komissaari Hoekstra painotti tarvetta tehokkaille, poikkihallinnollisille toimille ja sille, että paikallistason toimijoiden osaaminen on uskallettava hyödyntää osana ratkaisua. Myös jäsenmaiden erilaiset olosuhteet on tunnistettava, jotta EU:n rahoituskehysten ja vesiresilienssi-strategian synergiat voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisesti.

Komissaari Roswall korosti puolestaan parempaan dataan perustuvan päätöksenteon kriittistä roolia ja olemassa olevan lainsäädännön toimeenpanoa. Vesipuitedirektiivin toimeenpano on osoittanut, että lainsäädäntö voi ohjata tehokkaasti käytännön toimia ja käynnissä olevat strukturoidut dialogit komission ja jäsenmaiden välillä tukevat valmistelua. Veden varastointikyvyn parantaminen, hydrologisten kiertojen palauttaminen ja luontopohjaisten ratkaisujen laajempi hyödyntäminen nähtiin olennaisina. Investoinnit veteen ovat Roswallin mukaan investointeja, jotka maksavat itsensä takaisin, ja

siksi niitä tulee skaalata nykyistä voimakkaammin. Samoin vesitehokkuus ensin -periaate pitäisi läpistä kaikki vesitoimialat.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa näkyi laaja yksimielisyys siitä, että ilmasto- ja vesiresilienssin yhdistäminen on välttämätöntä. Useat maat kuvasivat hyvin konkreettisia ja paikallisia haasteita, jotka osoittivat ääri-ilmiöiden lisääntymisen kautta riskien nopeaa kasvua. Malta kertoi voimakkaiden myrskyjen yleistymisestä sekä veden ja energian välisestä riippuvuudesta, joka tekee infrastruktuurista haavoittuvan. Luxemburg pyrkii integroimaan ilmasto- ja vesistrategiat yhdeksi kansalliseksi kokonaisuudeksi, joka huomioi naapurimaiden kanssa tehtävän yhteistyön, erityisesti tulvasuojelussa. Tanska kuvasi, kuinka harvinaiset myrskytahtumat ovat muuttumassa säännöllisiksi, ja painotti investointien kiireellisyyttä. Alankomaat korosti tarvetta vahvistaa sekä korkeiden että matalien vedenkorkeuksien skenaarioita, sillä yksi skenaario ei riitä ohjaamaan kaikkien alueiden varautumista. Puola muistutti tuhoisasta vuoden 2024 tulvatilanteesta ja totesi, että kansalaisten tietoisuutta ja valmistautumista on parannettava. Itävalta kertoi kokeneensa jo kolmen asteen lämpötilan nousun, jäätiköiden nopean sulamisen ja vaikutukset energiaan, maatalouteen ja matkailuun. Myös useissa muissa maissa, kuten Espanjassa, Portugalissa ja Kreikassa, tulvat ja kuivuus vuorottelevat ennennäkemättömällä tavalla, mikä tekee resilienssin vahvistamisesta välttämättömän.

Useat maat korostivat vesienhoitosuunnitelmien, tulvariskien hallintasuunnitelmien, digitalisaation, kaukokartoituksen ja skenaariotiedon merkitystä. Kansainvälinen yhteistyö, rajat ylittävät vesikysymykset ja asiantuntijatuen jakaminen nousivat tärkeiksi teemoiksi. Monet maat korostivat, että päätöksenteon on perustuttava ajantasaiseen dataan, yhtenäisiin ilmasto- ja riskiskenaarioihin sekä yhteisiin hydrologisiin tietokantoihin. Yhteinen eurooppalainen datapohja nähtiin edellytyksenä sille, että eri sektoreiden politiikat voidaan linjata johdonmukaisesti. Copernicus-järjestelmän satelliittiaineiston hyödyntämistä haluttiin laajentaa. Lisäksi luontopohjaiset ratkaisut nousivat lähes kaikissa puheenvuoroissa keskeisiksi keinoiksi, sillä ne tukevat samanaikaisesti ilmastoresilienssiä, vesien hallintaa ja biodiversiteettiä.

Rahoituksen osalta moni maa piti tärkeänä, että MFF:n seuraavalla kaudella resilienssiä painotetaan nykyistä vahvemmin. EIB-lainat ovat hyödyllinen väline, mutta kaikissa maissa niitä ei voida hyödyntää ilman velkavaikutuksia. Yksityisen rahoituksen mobilisointi nähtiin tarpeellisenä. Paikallistason vahvistaminen oli myös toistuva teema: useat maat painottivat, että sopeutumistoimet toteutuvat käytännössä kunnissa ja alueilla, joten rahoituksen ja osaamisen on ulotuttava paikalliselle tasolle.

Kaiken kaikkiaan keskustelussa vallitsi selkeä konsensus siitä, että ilmasto- ja vesiresilienssin vahvistaminen on EU:n seuraava suuri strateginen kokonaisuus. Se edellyttää politiikkojen parempaa integraatiota, yhtenäistä tietopohjaa ja riskien tunnistamista, sekä mittavia investointeja ja rahoitusmekanismien tehostamista. Keskeistä on myös se, että jäsenmaiden erilaiset lähtökohdat tunnistetaan, mutta silti edetään yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Resilienssin vahvistaminen on taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti välttämätöntä, ja onnistuneella sopeutumisella voidaan lisätä investointivarmuutta, parantaa turvallisuutta ja suojata Eurooppaa tulevilta ilmastoriskeiltä.

Sidosryhmä EEB:n (European Environment Bureau) edustaja Patrik ten Brink muistutti, että mitä nopeammin ilmastomuutosta hillitään, sitä paremmat mahdollisuudet on parantaa resilienssiä. Vesiresilienssin yhteydessä ei pidä unohtaa veden laatua. Pitää myös varmistaa, että vesipuitedirektiivi toimeenpannaan kunnolla. Vesiresilienssi linkittyy ennallistamiseen (nature restoration), jota tulee edistää. MFF:ssä on tärkeää lisätä ilmasto- ja biodiversiteettirahoitusta, LIFE ohjelma on myös tärkeää säilyttää.

Kansainväliset ilmastoneuvottelut

Puheenjohtaja Maria Panayiotou pohjusti keskustelua. EU:n tavoitteet eivät kaikilta osin näkyneet Belémin ilmastokokouksen (COP 30) lopputuloksissa. EU:n olisi jatkossa tärkeä olla strategisempi COP valmisteluissa ja katsoa valmistelua pidemmällä aikajänteellä vuotuisten COP-kokousten sijaan.

EU:n tulisi myös vahvistaa sisäistä koordinaatiota ja hyödyntää paremmin muita politiikkavälineitä kuten kauppapolitiikkaa.

Ilmastokomissaari Wopke Hoekstra muistutti EU:n tekävän eniten hillinnän osalta ja maksavan eniten ilmastorahoitusta. Sen valossa voidaan vaatia muiltakin osapuolilta samaa. Pitäisi enemmän edistää Pariisin sopimuksen toimeenpanoa. Kansainvälisten ilmastokokousten asialistojen pitäisi olla rajattomia ja selvillä paljon aiemmin, jotta delegaatioilla on aikaa valmistautua. Päätökset ilmastokokouksissa tulee tehdä yksimielisyydellä mutta aina löytyy niitä osapuolia, jotka haluavat jarruttaa ja tämä on haaste. EU voisi olla näkyvämmän mukana erilaisissa aloitteissa ja hyödyntää paremmin ilmastodiplomatiaa sekä erilaisia kumppanuuksia keskusteluun eri osapuolten kanssa. Myös kauppa- ja kehityspolitiikkaa tulisi hyödyntää paremmin.

Keskustelussa **jäsenmaat** yhtyivät laajasti näkemykseen siitä, että EU:n tulisi ajatella strategisemmin ja pidemmällä aikavälillä kuin vain yksittäistä COP-kokousta. Jotkut muistuttivat kuitenkin YK:n ilmastoprosessin merkityksestä - sitä ei saisi heikentää. Jäsenmaiden puheenvuoroissa nostettiin esille erilaisia keinoja, miten tilannetta voisi pyrkiä parantamaan. Muistutettiin, että ministereiden selkeä poliittinen ohjaus on tärkeää ja EU:n prioriteetit kokoukseen tulisi määrittää selkeämmin ja EU:n kannat tulisi olla valmiina hyvissä ajoin ennen ilmastokokousta. Ehdotettiin myös pitkien kantapapereiden lyhentämistä ja tiivistämistä viestien selkeyttämiseksi.

Keskustelussa muistutettiin Pariisin sopimuksen merkityksestä ja tieteen (IPCC) tärkeästä roolista. Päästöjen hillinnän eteenpäin viemiseksi tarvitaan vahvoja liittolaisia ja viestintää ulospäin. Tänä vuonna tulisi saada mahdollisimman monta kansallista panosta (NDC). Muistutettiin myös fossiilisten polttoaineiden alasajon edistämisen tärkeydestä. Kumppaneiden saaminen on ylipäättään tärkeää, uusia monenkeskisen yhteistyön (plurilateral) aloitteita tarvitaan, myös alueellisen tason keskusteluja pitäisi hyödyntää. Niiden osapuolten kanssa, joiden kanssa ollaan eri mieltä, tulisi toimia rakentavasti ja ylläpitää suhteita. Täytyisi ajatella laajemmin ja viestiä päästöjen hillinnästä mahdollisuutena puhtaaseen energiaan ja energiaturvallisuuteen. Myös kilpailukyky ja turvallisuuskulma tuotiin esille. Jotkut olivat sitä mieltä, että kauppasopimuksia tulisi kehittää huomioimaan Pariisin sopimuksen tavoitteet paremmin. Ilmastodiplomatian parempi hyödyntäminen tuotiin myös esille. Muistutettiin myös, että EU:n tulee itsekkin toimia esimerkkinä viitaten siihen, että EU:n oma NDC toimitettiin varsin myöhään. Selkeä viestintä on myös tärkeää. Rahoituspohjan laajentaminen olisi tärkeää ja kritiikkiä rahoituspäätöksiin ilman riittävää vastinetta esitettiin.

EEB:n (European Environmental Bureau) edustaja toivoi EU:n olevan vahva kansainvälinen toimija ja johtavan esimerkillä sekä vahvistavan suhteita muihin osapuoliin, erityisesti samanmielisiin ja tuki pidemmän aikavälin strategista lähestymistapaa. Fossiilisista polttoaineista pitäisi päästä eroon niin pian kuin mahdollista ja puhtaan teknologian ratkaisuja (esim. lämmitys ja viilennys) on tärkeä edistää.

Puheenjohtaja totesi keskustelun jälkeen puheenjohtajamaan työstävänsä ehdotuksia jatkotyön pohjaksi yhdessä komission ja tulevan puheenjohtajamaan Irlannin kanssa.

Kiertotalous

Kolmantena keskusteluaiheena oli kiertotalous, erityisesti komission joulukuussa antama kiertotalouden talvipaketti. Kokouksen aikataulun venymisen vuoksi Suomen delegaatio ei voinut osallistua kolmanteen keskusteluosuuteen (kiertotalous) lentokentälle siirtymisen vuoksi.

Suomen edustajat

Kansliapäällikkö Juhani Damski, ympäristöministeriö
Ympäristöneuvos Antton Keto, ympäristöministeriö
Erityisasiantuntija Paula Perälä, ympäristöministeriö